

NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTERIUM
SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLTATÁSOK FŐOSZTÁLYA

*Segédlet a személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatások 2011.
január 1-jétől hatályos térítési díj szabályainak alkalmazásához*

2011. január 1-jével módosult a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.), valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások térítési díjáról szóló 29/1993. (II. 17.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) térítési díjakra irányadó rendelkezései. Segédletünk a lényegesebb változásokról kíván rövid tájékoztatást nyújtani a jogalkalmazás megkönnyítése érdekében.

Intézményi térítési díjra vonatkozó szabályozás

➤ Az Szt. 2010. december 31-éig hatályos szabályai meghatározták, hogy az intézményi térítési díj a szolgáltatási önköltség és a normatív állami hozzájárulás különbözete. A törvény rögzítette továbbá a szolgáltatási önköltség megállapításának módját is. E számítási módszer indokolatlanul leszűkítette a ráfordítások körét és korlátozta a fenntartók mozgásterét, ezért az önköltség kiszámítására vonatkozó rendelkezés hatályon kívül helyezésre került. Az intézményi térítési díj tartalmi összetevői tehát megmaradnak, de **az önköltség elemeit a továbbiakban a ráfordítások teljes körét figyelembe véve határozhatja meg a fenntartó**. Eddig ugyanis az önköltség elemei között csak a személyi, dologi kiadások kerülhettek beszámításra, ezentúl pl. az intézmény felújítására, beruházásokra fordított költségek is kalkulálhatók lesznek az önköltségbe. /Szt. 115.§ (2) bek., (9) bek./

➤ Az Szt. meghatározza a **térítésmentesen biztosított szolgáltatások** körét. Ezen szolgáltatások esetében a továbbiakban **intézményi térítési díjat nem kell megállapítani**. Ezzel összefüggésben ezeknél a szolgáltatásoknál az intézményi térítési díj összegére vonatkozó tájékoztatási kötelezettség is megszűnik. /Szt. 115/A.§ (2) bek./

➤ A 2010. december 31-éig hatályos szabályozás szerint, ha az intézményi térítési díj számítása nem eredményez pozitív számot, akkor meghatározott összegű személyi térítési díjat kellett fizetni. Ezt a minimális személyi térítési díjat a Rendelet étkeztetés esetében 50 Ft/napban, nappali ellátás esetében étkezéssel együtt 70 Ft/napban, étkezés nélkül 20 Ft/napban határozta meg.

A módosítás értelmében, **ha az intézményi térítési díj számítása nem eredményez pozitív számot, a térítési díj összege nulla**. /Szt. 115.§ (2) bek./ Ezzel

összefüggésben a Rendeletből is kikerül a minimális személyi térítési díjakat előíró rendelkezés.

Jövedelemszámítás

- 2011. január 1-jével **étkeztetés és házi segítségnyújtás esetében megszűnt a családi jövedelemszámítás**, így a differenciált jövedelemszámítást valamennyi szolgáltatásnál **egységes – egyéni – jövedelemszámítási mód** váltja fel.
- Egyetlen esetben marad fenn a családi jövedelemszámítás: **kiskorú igénybe vevőnél**, ahol a továbbiakban nem a szülők egy főre jutó jövedelmét, hanem a **családban egy főre jutó jövedelmet** kell figyelembe venni, így a családok igazságosabb terhelése valósulhat meg. /Szt. 116.§ (1) bek. c) pont/

Jövedelemvizsgálat

- A szolgáltatás igénybevételét megelőzően végzett jegyzői jövedelemvizsgálat idősotthoni ellátás esetében is megszűnt. **A jövedelemvizsgálatot** – alap- és szakosított ellátások esetében egyaránt – **az intézményvezető végzi el** és állapítja meg a személyi térítési díjat az alábbiak szerint. /Szt. 119/C.§/

Az intézmény (szolgáltató) vezetője **az intézményi ellátás (szolgáltatás) nyújtásának megkezdését megelőzően megvizsgálja** az ellátást igénylő

- havi jövedelmét szociális alapszolgáltatás és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény esetén,
- havi jövedelmét és jelentős pénzvagyont rehabilitációs intézmény és rehabilitációs célú lakóotthon esetén,
- havi jövedelmét, jelentős pénzvagyont és jelentős ingatlanvagyonát ápolást, gondozást nyújtó intézmény és ápoló-gondozó célú lakóotthon esetén.

Az intézmény (szolgáltató) vezetője a térítési díj **felülvizsgálatakor megvizsgálja** az ellátott

- havi jövedelmét szociális alapszolgáltatás és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény esetén,
- havi jövedelmét és pénzvagyont tartós bentlakásos intézmény esetén,
- havi jövedelmét és ingatlanvagyonát, amennyiben pénzvagyonnal nem rendelkezik.

- A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről szóló 9/1999. (XI. 24.) SZCSM rendelet (a továbbiakban: Ir.) 1. számú mellékletében meghatározott **jövedelemnyilatkozat és vagyonnyilatkozat formanyomtatványa** is módosult a fentiekkel összefüggésben.

Az Szt. 115/A.§-a vagy a fenntartó döntése alapján térítésmentesen biztosítandó ellátások kivételével valamennyi személyes gondoskodási forma esetén a szolgáltatás

iránti **kérelem előterjesztésekor be kell nyújtani** az 1. számú melléklet II. része szerinti **jövedelemnyilatkozatot**. /Ir. 3.§ (3) bek./

Tartós bentlakásos ellátás esetén – az intézményi térítési díj megfizetésének 117/B.§ szerinti önkéntes vállalása kivételével – **a kérelem előterjesztésekor be kell nyújtani** az 1. számú melléklet III. része szerinti **vagyonynyilatkozatot**, melyen az eddigiektől eltérően a pénzvagyonra vonatkozó részt is ki kell tölteni. A vagyonynyilatkozat „3. Ingtatlanvagyon” pontját rehabilitációs intézmény és rehabilitációs célú lakóotthon esetén nem kell kitölteni. /Ir. 3.§ (4) bek./

Az igénylő felel a jövedelem- és vagyonynyilatkozatokban szereplő adatok valóságtartalmáért, azonban kétség esetén az intézményvezetőknek módjuk van arra, hogy a földhivatalnál betekinthessenek az érintett ingatlan tulajdoni lapjába, így a nyilatkozatok valóságtartalma szükség esetén továbbra is ellenőrizhető marad.

A jövedelemvizsgálathoz mellékelni kell a fentiek szerinti jövedelemnyilatkozatot és vagyonynyilatkozatot. /Ir. 22/A.§ (1) bek./

Garanciális előírás, hogy

- a jövedelem- és vagyonvizsgálat eredményeként megállapított jövedelemről,
 - a jövedelemhányadról, illetve
 - a személyi térítési díjnak azon részösszegéről, amely a jelentős pénzvagyonból vagy a jelentős ingatlanvagyonból lesz fedezve,
- a személyi térítési díjról szóló **értesítésben tájékoztatni kell az ellátottat**.

Az ellátott ugyanilyen módon kap tájékoztatást a személyi térítési díj felülvizsgálata esetén is. /Ir. 22/A.§ (2) bek./

Személyi térítési díjra vonatkozó szabályozás

➤ Mind az alap, mind a szakosított ellátások igénylésekor első lépésben a szolgálat/intézményvezető tájékoztatja az igénylőt, illetve a hozzátartozót, hogy az Szt. 117/B.§-a alapján vállalhatják az intézményivel azonos összegű személyi térítési díj megfizetését. Ilyen vállalás esetén a jövedelem-, illetve vagyonvizsgálatot nem kell elvégezni. Ha nem történik ilyen vállalás, akkor az intézményvezető elvégzi a jövedelemvizsgálatot, tartós bentlakásos ellátás esetében a jövedelem- és vagyonvizsgálatot.

Tartós bentlakásos ellátás esetében a 2010. december 31-éig hatályos szabályozás nem tette lehetővé az intézményi térítési díj és a személyi térítési díj közötti különbséget megfizettetését, a személyi térítési díj nem haladhatta meg az ellátott jövedelmének meghatározott százalékát.

2011. január 1-jétől viszont **tartós bentlakásos ellátásban** az az alapelv, hogy akinek erre lehetősége van, **fizesse meg az intézményi térítési díjat**. Vagyis **amennyiben az**

ellátott jelentős pénzvagyonnal, illetve jelentős ingatlanvagyonnal rendelkezik, az az Szt.-ben meghatározottak szerint figyelembe vehető a személyi térítési díj megállapításakor. Az új rendelkezéseket alkalmazni kell a tartós bentlakásos ellátás valamennyi formájára és célcsoportjára, kivéve a rehabilitációs intézmények és a rehabilitációs célú lakóotthonok annyiban, hogy az ott lakók esetében ingatlanvagyon nem kerül figyelembe vételre, mivel az ellátottak intézményi elhelyezése várhatóan nem végleges.

A személyi térítési díj megállapítása az új rendelkezések alapján a következőképpen történik tartós bentlakásos ellátás esetében. /Szt. 117.§/

Az intézményi ellátásért fizetendő személyi térítési díj meghatározása során **meg kell állapítani** az ellátást igénylőre vonatkozó **jövedelemhányadot**. A jövedelemhányad nem haladhatja meg az ellátott havi jövedelmének

- a) 50%-át a rehabilitációs célú lakóotthoni elhelyezést,
- b) 80%-át az a) pont alá nem tartozó egyéb tartós elhelyezést

nyújtó intézmények esetén.

- **Ha a jövedelemhányad eléri vagy meghaladja** az intézményi térítési díj összegét → a személyi térítési díj az intézményi térítési díjjal megegyező összeg.
- **Ha a jövedelemhányad nem éri el** az intézményi térítési díj összegét,
 - és az ellátott **jelentős pénzvagyonnal rendelkezik** → a személyi térítési díj az intézményi térítési díjjal megegyező összeg azzal, hogy a jövedelemhányad és az intézményi térítési díj közötti különbözetet a jelentős pénzvagyomból kell fedezni;
 - és az ellátott **nem rendelkezik jelentős pénzvagyonnal** → a személyi térítési díj a jelentős ingatlanvagyon kilencvenhatod részének és a jövedelemhányadnak az összege, de legfeljebb az intézményi térítési díjjal megegyező összeg.

Jelentős pénzvagyonnak az ellátott rendelkezésére álló fizetési számla pozitív egyenlege, betétszerződés vagy takarékbetét-szerződés alapján fennálló követelése és készpénze összegének azon részét kell tekinteni, amely az intézményi térítési díj egy évi összegét a jogosult elhelyezésekor vagy a térítési díj felülvizsgálatakor meghaladja.

Jelentős ingatlanvagyonnak az ingatlanvagyon együttes értékének az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a negyvenszeresét meghaladó részét kell tekinteni. Ingatlanvagyonként kell figyelembe venni az ellátás igénylésének vagy a felülvizsgálat időpontjában az ellátást igénylő, ellátott tulajdonában álló ingatlant,

valamint az őt illető hasznosítható, ingatlanon fennálló vagyoni értékű jogot, illetve az ellátás igénylését vagy a felülvizsgálatot megelőző 18 hónapban ingyenesen átruházott ingatlant, ha azok együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a negyvenszeresét meghaladja. Osztatlan közös tulajdon esetén a tulajdoni hányadot kell figyelembe venni.

Fentiek alapján például:

az intézményi térítési díj = 100.000 Ft

az igénybevevő havi jövedelme = 80.000 Ft

a jövedelemhányad a havi jövedelem 80%-a = 64.000 Ft

- amennyiben nincs egyéb figyelembe vehető pénz- vagy ingatlanvagyon → a fizetendő személyi térítési díj a 80.000 Ft 80%-a = 64.000 Ft;
- amennyiben az igénybevevő a havi jövedelmén felül 100.000 Ft x 12 hó = 1.200.000 Ft-ot meghaladó összegű jelentős pénzvagyonnal is rendelkezik → az intézményi térítési díj és a jövedelemhányad közötti 36.000 Ft-os különbséget kipótolhatja az 1.200.000 Ft feletti összeg terhére, így ellátása teljes 100.000 Ft-os költségét maga viseli;
- amennyiben az igénybevevő pénzvagyonnal nem rendelkezik, vagy az már elfogyott, viszont van ingatlanvagyon, ennek a 28.500 Ft öregségi nyugdíjminimum x 40 = 1.140.000 Ft-ot meghaladó része terhelhető.

Ez egy 6 millió Ft-ot érő ingatlan esetében azt jelenti, hogy a jelentős ingatlanvagyon $6 \text{ m} - 1.140.000 = 4.860.000 \text{ Ft}$.

Ennek az összegnek számítjuk a 96-od részét = 50.625 Ft.

Ez az összeg adódik hozzá a jövedelemhányadhoz: $50.625 + 64.000 = 114.625 \text{ Ft}$.

Mivel a személyi térítési díj legfeljebb az intézményi térítési díjjal megegyező összeg → a személyi térítési díj = 100.000 Ft lesz, vagyis ebben az esetben a 36.000 Ft különbséget terhére jegyeztethető be jelzálog.

Ha az igénybevevő ingatlanvagyonja csak 3 millió Ft-ot ér, akkor a jelentős ingatlanvagyon $3 \text{ m} - 1.140.000 = 1.860.000 \text{ Ft}$.

Ennek az összegnek számítjuk a 96-od részét = 19.375 Ft.

Ez az összeg adódik hozzá a jövedelemhányadhoz: $19.375 + 64.000 = 83.375 \text{ Ft}$.

→ A személyi térítési díj a jelentős ingatlanvagyon kilencvenhatod részének és a jövedelemhányadnak az összege = 83.375 Ft, vagyis ebben az esetben a 19.375 Ft terhére jegyeztethető be jelzálog.

➤ A térítési díj új szabályaihoz igazodva változott a Rendelet 3. számú melléklete szerinti **térítési díj nyilvántartási törzslapja** is: a fizetendő személyi térítési díj összege, a fizetési kötelezettség teljesítése, a folyó évi hátralék, és az ingatlant terhelő jelzálog összege mellett **nyilván kell tartani a pénzvagyont terhelő összeget is**. Nem kell vezetni a törzslapot az Szt. 117/B.§-a szerinti önkéntes vállalás esetén. /Rendelet 19.§/

➤ Az Szt. személyi térítési díjra és a jövedelemvizsgálatra irányadó új rendelkezéseit

- azokra kell alkalmazni, akik 2011. január 1-jét követően kötnek megállapodást,

- azok esetében, akik 2010. december 31-én alapszolgáltatásban vagy átmeneti elhelyezést nyújtó intézményi ellátásban részesülnek, a személyi térítési díj soron következő felülvizsgálatakor kell alkalmazni,

- azokra kell alkalmazni, akik 2010. december 31-én tartós bentlakásos intézményi ellátásban részesülnek, és a fennálló megállapodásukat 2011. január 1-jét követően az új szabályok alkalmazására vonatkozóan közös megegyezéssel módosítják. /Szt. 140/B.§/

Egyebek:

➤ A tartós bentlakásos szociális intézmények azon ellátottjai részéről, akik intézményből való kikerülése már kevésbé valószínű, így az intézményt szinte saját otthonuknak érzik, a jogalkotó által méltányolható igénynek tekinthető, hogy saját lakókörnyezetük állapotára befolyással lehessenek, mindennapi életük színterét maguk alakíthassák. A szociális intézmények ugyanakkor nem képesek biztosítani, hogy a jogszabály által előírt feltételeket meghaladó, az ellátottak által kívánt átalakításokat saját forrásaikból végezzék el. Erre tekintettel teremtette meg a jogalkotó annak jogszabályi lehetőségét, hogy **a jogszabályban előírt feltételeket meghaladó ellátotti igények megvalósításra kerülhessenek, amennyiben ennek költségeit az ellátottak önként vállalják**. Az Szt. 119/A.§-a ugyanakkor tiltja, hogy a szociális intézmény a térítési díjon és az egyszeri hozzájáruláson kívül más jogcímen pénzbefizetést fogadjon el az ellátotttól, ezért e szabály alóli kivételként került beépítésre a törvénybe az alábbi rendelkezés.

119/A.§ (2) A tartós bentlakásos intézményi ellátásban részesülő személy írásbeli kezdeményezésére az ellátott, illetve az (1) bekezdésben megjelölt személy az intézménnyel e célból kötött szerződésben vállalhatja, hogy a jogszabályban előírt feltételeket meghaladó ellátotti igény kielégítésének költségeit viseli. A költségek megtérítésének teljes összege kizárólag a szerződésben meghatározott célokra fordítható. Ha az intézményi jogviszony a szerződés megkötésétől számított öt éven

belül – haláleset kivételével – megszűnik, a költségeknek a fennmaradó időre jutó arányos részét az intézmény köteles visszafizetni.

Természetesen e lehetőség nem terjed ki azon átalakításokra, melyekre az intézmény jogszabály vagy hatósági rendelkezés alapján köteles, ezen munkálatok költségei változatlanul az intézményeket terhelik. Olyan esetek jöhetnek szóba, amikor az ellátott pl. külön fürdőszobát szeretne kialakítani saját lakrészében, vagy igénye szerint át kívánja alakítani szobáját.

Az **ellátottak védelmét szolgáló garanciák** is beépítésre kerültek: az ellátott írásban kezdeményezi a megállapodás megkötését, illetve az általa rendelkezésre bocsátott összeg kizárólag a szerződésben foglaltak szerint használható fel. Szintén garanciális szabály, hogy azon ellátott részére, aki a fenti célból saját anyagi eszközt bocsátott az intézmény rendelkezésére, ettől számított öt évig a jogviszony megszűnése esetén (a haláleset kivételével) a befizetett összeg időarányos részét vissza kell fizetni. További garanciák az ellátottal kötött külön megállapodásban kerülhetnek rögzítésre.

➤ 2011. január 1-jével változott az előtakarékosági rendszerre irányadó szabályozás: **a kötelező előtakarékoság megszűnt**, de az előtakarékoság lehetősége a továbbiakban is megmarad. /Szt. 112.§ (5) bek./ Az Szt. és a Rendelet előtakarékoságra vonatkozó rendelkezéseinek összhangba hozása érdekében módosult a Rendelet megerősítvén, hogy rehabilitációs intézményben elhelyezett ellátott és rehabilitációs célú lakóotthonban határozott időre elhelyezett ellátott esetében lehet az előtakarékoság eszközével élni. /Rendelet 24.§/

➤ A Rendelet változásai elsődlegesen a térítési díjak részletszabályainak jobb áttekinthetőségét, egyértelműbbé tételét szolgálják, elősegítve a térítési díjak megállapításának mindennapos gyakorlatát. Az eddiginél **egységesebb és átláthatóbb módon kerül meghatározásra az intézményi és a személyi térítési díj számítási módja**, melynek alapján az intézményi térítési díjat és a személyi térítési díjat

- étkeztetés esetén ellátási napra,
- házi segítségnyújtás esetén gondozási órára,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás esetén ellátási napra,
- támogató szolgáltatás esetén szolgálati órára és szállítási kilométerre,
- nappali ellátás esetén ellátási napra,
- bentlakásos intézményi ellátás esetén ellátási napra és hónapra

vetítve kell meghatározni. /Rendelet 3.§/

➤ A gyakorlati alkalmazást nehezítette, ezért **megszüntetésre került a térítési díjak megállapításánál a tíz forintra való kerekítés kötelezettsége**, helyette az 1 és 2 forintos címletű érmék bevonása következtében szükséges kerekítés szabályairól szóló 2008. évi III. törvény 2.§-ának megfelelő módon, **a készpénzfizetésekor alkalmazott kerekítést kell alkalmazni**, amely az alábbi:

- 0,01 forinttól 2,49 forintig végződő összegeket lefelé, a legközelebbi 0;
- a 2,50 forinttól 4,99 forintig végződő összegeket felfelé, a legközelebbi 5;

- az 5,01 forinttól 7,49 forintig végződő összegeket lefelé, a legközelebbi 5;
- a 7,50 forinttól 9,99 forintig végződő összegeket felfelé, a legközelebbi 0 forintra végződő összegre kell kerekíteni. /Rendelet 3.§/

➤ Pontosításra került az a rendelkezés, amely meghatározza egyes alapszolgáltatásoknál **a napi személyi térítési díj mértékét** abban az esetben, **ha az ellátott a szolgáltatást a hónap nem mindegyik napján veszi igénybe**. Ennek alapján, ha az ellátott az étkeztetést, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, a nappali ellátást a hónap nem mindegyik napján veszi igénybe, a napi személyi térítési díj – az Szt. 116. § (2) bekezdésében és az Szt. 117/B. §-ban foglaltak kivételével – nem haladhatja meg az Szt. 116. § (3) bekezdése, illetve 117. § (1) bekezdése szerinti jövedelemhatár harmincad részét.

➤ Könnyebbé válik **a hónap egy részében az intézménytől távol lévő ellátott fizetendő havi térítési díjának megállapítása** is, mert a távollétre irányadó szabályok szintén pontosításra kerültek. Eszerint ha az ellátott a bentlakásos intézményi ellátást a hónap nem mindegyik napján veszi igénybe, a távolléti napok számát meg kell szorozni a 28. §-ban foglaltak szerint számított csökkentett összegű napi személyi térítési díjjal, a jelenléti napok számát pedig meg kell szorozni a teljes összegű napi személyi térítési díjjal. A két szorzat összege az adott hónapra fizetendő térítési díj. A jelenléti napok számát – az adott hónap naptári napjainak számától függetlenül – úgy kell meghatározni, hogy 30 napból le kell vonni a távolléti napok számát, valamint azoknak a napoknak a számát, amelyeken az intézményi jogviszony nem állt fenn. /Rendelet 16.§, 28.§ (1)-(2) bek./

Például:

Az ellátott személyi térítési díja = 64.000 Ft/hó.

Ennek alapján a napi személyi térítési díj ennek harmincad része = 2135 Ft.

Amennyiben minden hétvégén otthon tartózkodik, akkor a távolléti napjainak száma 8, a jelenléti napjainak száma pedig 22.

A jelenléti napok száma és a teljes összegű napi személyi térítési díj szorzata: 22 nap x 2135 Ft = 46.970 Ft,

A távolléti napok száma és a napi személyi térítési díj 20%-ának szorzata: 8 nap x 427 = 3416 Ft.

A két szorzat összege: 46.970 Ft + 3416 Ft = 50.386 Ft. Ez az összeg a fizetendő havi személyi térítési díj.

2011. január 1-jétől **a rendszeres hétvégi távollétre is a távollét általános szabályait kell alkalmazni**, így a 2010. december 31-e előtti helyzethez képest kedvezőbbé válnak a fizetési feltételek azon családok számára, akik intézményben élő hozzátartozóikat rendszeresen hazaviszik.

➤ Egyszerűsödött a **házi segítségnyújtás** esetében vezetendő **gondozási napló**, **megszűnt** a napi szintű ellátás mellett **a havi szintű összesítési kötelezettség**.

➤ Az új szabályokat az alábbiak szerint kell alkalmazni:

- a Rendelet 3.§-ában meghatározott új szabályokat a térítési díj 2010. december 31-ét követő megállapítása és felülvizsgálata során kell alkalmazni,

- a 16.§ és 28.§ (1)–(3) bekezdésében foglaltakat pedig a 2010. december 31-ét követő időszakra fizetendő térítési díjakra kell alkalmazni.

A 2010. december 31-éig kiadott jegyzői jövedelemigazolások alapján megállapított személyi térítési díj a személyi térítési díj soron következő felülvizsgálatáig alkalmazható. /Rendelet 33.§/

Budapest, 2011. január 1.

Szociális és Gyermekjóléti
Szolgáltatások Főosztálya